

Evaluering af undervisnings-
materialet TACKLING

2008

Sammenfatning

Evaluering af undervisningsmaterialet Tackling
- en sammenfatning

Evaluering af Tackling-materialet er foretaget af Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, og rapporteret i rapporten **Evaluering af undervisningsmaterialet Tackling** af Mathilde Vinther-Larsen, Pernille Bendtsen, Morten Hulvej Jørgensen og Morten Grønbæk. Rapporten er udgivet af Sundhedsstyrelsen på www.sst.dk.

Denne sammenfatning er udarbejdet af Sundhedsstyrelsen på baggrund af hovedrapporten

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
URL: <http://www.sst.dk>

Kategori: Udredning
Emneord: Sundhed; Sundhedsfremme; Alkohol; Narkotika; Stoffer; Tobak; Unge; Skole
Sprog: Dansk

Version: 1.0
Versionsdato: 19. marts 2008
Format: pdf

Elektronisk ISBN: 978-87-7676-662-7

Udgivet af: Sundhedsstyrelsen, Center for Forebyggelse, marts 2008

Copyright: Sundhedsstyrelsen, publikationen kan frit refereres med tydelig kildeangivelse

En stor tak

Denne sammenfatning beskriver resultaterne fra en omfattende evaluering af undervisningsmaterialet Tackling, som Sundhedsstyrelsen og forlaget Alinea har udviklet i perioden 2005-2008. Statens Institut for Folkesundhed har stået for evalueringen.

Alle parter har lagt et stort arbejde i projektet. Men Tackling-projektet var ikke blevet til noget uden det engagement og den vedholdende indsats, de deltagende skoler, lærere og elever har lagt i at deltage i undersøgelserne og i at afprøve materialet. En stor tak til alle jer.

Tak også til de amtslige og kommunale alkohol- og narkotikakonsulenter, der bidrog til at projektet kom i gang, til invitation af skoler og til stadig opfølgning.

Sundhedsstyrelsen håber, at materialet og de gjorde erfaringer fremover vil bidrage til en kvalificeret sundhedsundervisning i skoler landet over, og dermed til en vigtig forebyggelsesindsats overfor unge.

*Center for Forebyggelse, Sundhedsstyrelsen
København, marts 2008*

*Elsie Smith
Centerleder*

Indhold

1	Baggrund for Tacklingprojektet	5
1.1	Stor viden om hvorfor unge starter på at ryge og drikke alkohol	5
1.2	Tackling-projektet i Danmark	6
1.3	Samarbejde om Tackling-projektet 2004-2007	7
2	Evaluerings design, dataindsamlinger og analyser	8
2.1	Udvælgelse af skoler til undersøgelsen	8
2.2	Dataindsamlinger	8
2.3	Mål for effekt	8
2.4	Deltagelse og frafald i spørgeskemaundersøgelser	9
2.5	Statistiske analyser	9
2.6	Procesevalueringen	9
3	Tackling-undervisningens effekt	11
3.1	Bedre effekt, hvis man gennemfører hovedparten af programmet	12
3.2	Bedre effekt, hvis man gennemfører programmet over flere klassetrin	12
4	Tacklings anvendelighed	13
4.1	Elevernes syn på Tackling	13
4.2	Lærernes syn på Tackling	14
5	Sundhedsrelaterede politikker og undervisning	15
6	Sundhedsstyrelsens vurdering af Tackling	16

1 Baggrund for Tacklingprojektet

Alkohol, tobak og stoffer er nye, vigtige sundhedstemaer i teenage-alderen og mange skoler tager disse emner op i sundhedsundervisningen. Det er der god grund til. Tobak, alkohol og stoffer ligger øverst blandt de 10 faktorer, der koster mest i form af sygdom og tidlig død i Danmark. Selv om tobaksrygning er aftagende, er der stadig 9 % af de 15-årige, der er dagligrygere, inden de forlader grundskolen. Danske 15-16-årige ligger desuden i Europas top, når det gælder et stort og tidligt alkoholforbrug og i en midterposition, når det gælder eksperimenter med illegale stoffer.

Grundskolen er et centralt regi for forebyggelse overfor unge. Skolen har kontakt med (næsten) alle unge i den relevante aldersgruppe – og med deres forældre. Det er desuden en del af grundskolens formål at bidrage til elevernes personlige og sociale udvikling, bl.a. gennem sundhedsundervisning.

1.1 Stor viden om hvorfor unge starter på at ryge og drikke alkohol

Der foreligger en stor forskningsmæssig viden om, hvad der får unge til at begynde på at bruge tobak, alkohol og stoffer, og hvad der beskytter mod brug og misbrug. Den mest afgørende faktor for unges brug af disse ”psykoaktive” stoffer er tilgængeligheden, som kan begrænses via lovgivning og kontrol. Derefter er det de sociale faktorer, der er bestemmende for, om de unge begynder at ryge, drikke, tage stoffer – det vil først og fremmest sige holdninger og praksis i det nære sociale miljø, i familien og kammeratgruppen, men også kulturelle normer og accept/ikke-accept af brug. Endelig er den enkelte unges trivsel, deltagelse i kammeratgruppen og konkrete færdigheder i at tage stilling og begå sig socialt, gennemskue sociale påvirkninger mv. af betydning. Skolen kan på flere måder påvirke de sociale og individuelle faktorer i positiv retning, dels gennem et generelt positivt og støttende skolemiljø, dels gennem rammer og regler, dels gennem forældresamarbejde og endelig gennem sundhedsundervisning.

Den internationale forskning i sundhedsundervisning har dokumenteret, at det kun er en mindre del af de eksisterende undervisningsprogrammer om rusmidler, der giver en målbar effekt på børn og unges faktiske brug af alkohol, tobak og stoffer. Der er en række fælles træk ved de programmer, der giver en sådan effekt. De effektive programmer indeholder flere elementer og sætter bl.a. fokus på unges holdninger, sociale færdigheder og kortsigtede risikomomenter i relation til alkohol, tobak og stoffer. Pædagogisk set er programmerne kendetegnet ved en høj grad af elevaktivering.

1.2 Tackling-projektet i Danmark

Tackling-projektet blev startet i 2004 med det formål at bruge denne viden til at udvikle et undervisningsmateriale på dansk til elever i 7.-9. klasse. Samtidig startede et forskningsprojekt, der gennem tre skoleår har fulgt brugen af materialet for at evaluere dets anvendelighed i grundskolen og effekten på de unges brug af alkohol, tobak og stoffer. Forskningsresultaterne er desuden blevet brugt til at justere materialet.

”Tackling” er en dansk, bearbejdet version af et amerikansk materiale, ”Life Skills Training”. Det amerikanske materiale blev valgt som udgangspunkt, fordi det i en række undersøgelser i forskellige amerikanske miljøer har vist særligt gode resultater med hensyn til at fastholde elevernes positive sundhedsadfærd. Desuden kombinerer det undervisning om rusmidler med udvikling af personlige og sociale kompetencer, hvilket passer godt ind i mål og metodevejledninger for dansk sundhedsundervisning. Endelig er der lagt vægt på”, at det er et materiale, der sammenfatter, hvad læreren behøver for at gennemføre undervisningen, idet det består af et komplet elevmateriale, med øvelser og faktaviden og en detaljeret lærervejledning, der gennemgår lektionerne og giver supplerende fakta.

Tabel 1: Overblik over det danske materiale Tackling

Tackling	Tackling er et materiale i 3 dele. Hver del består af en lærervejledning og et elevhæfte.
Formål	At forebygge brug af alkohol, tobak, hash og andre stoffer ved en kombination af træning af personlige og sociale kompetencer med undervisning om alkohol, tobak, hash og andre stoffer.
Målgruppe	Unge fra 7.-9. klasse
Indhold	Fokus på rygning, alkohol og hash, samt identitet, selv-værd og samvær.
Hvordan	Der indgår en høj grad af interaktive øvelser og høj grad af elevengagement, herunder klassediskussioner. Læreren rolle er både at være ordstyrer, samt leder og formidler af diskussionerne.
Hvor og af hvem	Tackling skal indgå som en del af den normale undervisning over en periode på hvert klassetrin. Lærerne står for planlægningen af undervisningen. Der indgår både et lærerhæfte og et elevhæfte samt en cd med afslapningsøvelser.
Tid	Programmet løber over tre faser: 7. klasse: 22-25 lektioner 8. klasse: 20 lektioner (booster) 9. klasse: 10 lektioner (booster)

1.3 Samarbejde om Tackling-projektet 2004-2007

Flere parter har samarbejdet om Tackling-projektet:

- Skolebogsforlaget Alinea har udviklet den bearbejdede, danske version af det amerikanske forlæg.
- Statens Institut for Folkesundhed har stået for den forskningsmæssige evaluering.
- Sundhedsstyrelsen har taget initiativ til projektet og har bidraget med sundhedsfaglig viden.
- Hertil kommer lærere og elever på mere end 150 skoler landet over samt en baggrundsgruppe af forebyggelseskonsulenter, som har engageret sig i den omfattende afprøvning af materialet.

2 Evalueringens design, dataindsamlinger og analyser

Evalueringen omfatter både en effektmåling, hvor Tackling-undervisningens effekt på elevernes sundhedsadfærd vurderes og en procesevaluering af materialets anvendelighed i skolen. Evalueringen af Tackling er det første landsdækkende studie af et sundhedsfremmende undervisningsmateriale, et såkaldt interventionsstudie, der både omfatter proces og effekt mht. unges brug af rusmidler. Evalueringen bygger på data fra skoler, der er delt op i henholdsvis en interventionsgruppe og en kontrolgruppe. Der er samlet data ind i perioden efterår 2004 – forår 2007.

2.1 Udvælgelse af skoler til undersøgelsen

Der blev udvalgt 6 geografiske områder, hvor skoler kunne udtrækkes til undersøgelsen. Den geografiske fordeling tog hensyn til, at både land, provins og by var repræsenteret og til repræsentativitet mht. befolkningens gennemsnitlige alkoholforbrug. De valgte områder var Fyns Amt, Nordjyllands Amt, Roskilde Amt, Ringkøbing Amt, Storstrøms Amt og Københavns Kommune. Projektet blev startet op med hjælp fra de lokale alkohol- og narkotikakonsulenter.

I hvert af de valgte områder blev et tilfældigt udvalg af de folkeskoler, der havde mindst et 6-9.klassessor, inviteret til at deltage i projektet. 154 skoler meldte positivt tilbage. Disse skoler blev herefter tilfældigt placeret i henholdsvis interventionsgruppen eller kontrolgruppen. Heraf var 79 skoler med i interventionsgruppen, der underviste i Tackling på 7.-9.klassetrin og 75 skoler med i kontrolgruppen, der fortsatte med den sundhedsundervisning, de plejede at give 7.-9. klasse.

2.2 Dataindsamlinger

Der er anvendt flere typer af dataindsamling på hvert klassetrin: internetbaseret spørgeskema til eleverne, spørgeskemaer til + telefoninterviews af lærere, fokusgruppeinterviews med elever, lærerinterviews.

2.3 Mål for effekt

Tackling-undervisningens effekt er målt ved at sammenligne elever, der har fået undervisning ud fra Tackling-materialet (interventionsgruppen) med elever, der har fået ”sædvanlig” sundhedsundervisning (kontrolgruppen). I kontrolgruppen har undervisning været af meget forskellig art og omfang. I nogle tilfælde er der tale om ingen undervisning i disse emner. Eleverne er sammenlignet mht. deres alkoholforbrug, tobaksrygning, erfaringer med hash og andre stoffer samt trivsel.

2.4 Deltagelse og frafald i spørgeskemaundersøgelser

Ved undersøgelsesrækkens slutning var 30 (38 %) af interventionsskolerne og 31 (41 %) af kontrolskolerne stadig med. Af de 4.819 elever, der deltog i den første spørgeskemaundersøgelse (baseline), var 1156 med i den sidste spørgeskemarunde i 2007. Det giver en opfølgingsprocent på 24 %.

2.5 Statistiske analyser

Der er lavet en række statistiske analyser af data, herunder af de forskelle der er målt mellem interventionsgruppe og kontrolgruppe. Der er anvendt en analysemodel, der tager højde for, at der er mange resultatomål (i alt 16 mål, ”multipel testing”) i undersøgelsen, hvilket kræver markante forskelle mellem grupperne for at opnå statistisk signifikans.

Der er desuden gennemført en række analyser for at checke, at der ikke var væsentlige forskelle mellem elever i hhv. interventionsgruppen og kontrolgruppen ved undersøgelsens start samt mellem elever, der gennemførte hele undersøgelsesrækken, og elever, der kun deltog i noget af undersøgelsen (frafaldsanalyser).

2.6 Procesevalueringen

Evalueringen af Tackling belyser desuden, hvordan Tackling-materialet er blevet brugt i praksis, dvs. *implementeringen*, og hvordan lærere og elever vurderer materialets *anvendelighed* i den danske grundskole. Disse emner belyses ud fra følgende data, indsamlet fra både 7., 8. og 9. klassetrin.

- Lærerspørgeskemaer til evaluering af Tackling (lærere i interventionsgruppen), suppleret med telefoninterviews. Andelen af skoler, der har svaret er: 61 % på 7.klassetrin, 68 % på 8. klassetrin, 53 % på 9. klassetrin).
- Lærerspørgeskemaer om anden undervisning/politikker om rusmidler, tobak, mobning på skolerne (lærere på kontrol- og interventionsskoler). Andelen af skoler, der har svaret er: 62 % på 7. klassetrin, 44 % på 8. klassetrin, 25 % på 9. klassetrin.
- Individuelle lærerinterviews på tre forskellige interventions-skoler.
- Fokusgruppeinterviews med elever fra interventionsskoler. Der er foretaget 14 interviews, hvor i alt 44 elever er blevet interviewet. Begge køn, de tre klassetrin og flere geografiske områder var repræsenteret.

De kvalitative data er blevet tematisk analyseret med henblik på at fremstille variationen i læreres og elevers synspunkter på Tackling-materialets udformning, på undervisningen og på udbyttet af Tackling. Dermed belyses argumenterne for både en positiv og en negativ holdning til materialet.

Tabel 2: Overblik over studiets design

Design:		Randomiseret interventionsstudie. Randomisering af 154 skoler til henholdsvis intervention (undervisning i Tackling) og kontrol
Effektevaluering:	Data	Ved baseline (efterår 7. klasse, 2004): 4.818 unge 1. opfølgning (forår 7. klasse, 2005): 3.062 unge 2. opfølgning (forår 8. klasse, 2006): 1.914 unge 3. opfølgning (forår 9. klasse, 2007): 1.156 unge
	Målepunkter	Ved baseline (7. klasse), 1. (7.klasse), 2. (8.klasse), og 3. (9.klasse) opfølgning
	Dataindsamling	Internetbaseret spørgeskemaundersøgelse i 7., 8. og 9. klasse
	Analyser	Baselineækvivalens (dvs. ligner kontrolgruppe og interventionsgruppe hinanden ved studiets start?) Effektanalyser (er der forskel på de valgte resultatmål mellem kontrolgruppe og interventionsgruppe?) Frafaldsanalyser (er der en systematisk forskel mellem personer, der er forblevet i studiet og dem, der er faldet fra, som kan forklare resultatforskelle? er frafaldet forskelligt i hhv. interventions- og kontrolgruppe?)
	Effektmål	Debut med og brug af alkohol, hash og andre stoffer, samt mål på social trivsel
	Delanalyser	Implementeringsgradens betydning – analyser, der viser, om der er bedre resultater hos de elever, der har fået undervisning i mindst 60 % af Tackling-lektionerne, sammenlignet med elever, der kun har fået en mindre del af lektionerne
Procesevaluering:	Data	Lærerspørgeskemaer + Telefoninterviews (evaluering af Tackling) Lærerspørgeskemaer (anden forebyggelsesrelateret undervisning/politikker) Fokusgruppeinterview med elever Lærerinterviews
	Målepunkter	Ved 1. (7.klasse), 2. (8.klasse), og 3. (9.klasse) opfølgning
	Analyser	Implementering af Tackling Anvendeligheden af Tackling

3 Tackling-undervisningens effekt

Påvirker Tackling-undervisning elevernes adfærd? For at svare på dette hovedspørgsmål, har undersøgelsen sammenlignet sundhedsadfærd og social trivsel hos de elever, der har fået Tackling-undervisning, med adfærden hos eleverne i kontrolgruppen, der har fået "sædvanlig indsats". Eleverne er sammenlignet gennem hele forløbet. Her gennemgås resultater for en sammenligning ved sidste undersøgelse på 9. klassetrin, hvor der i alt indgår 1.118 elever, fordelt på 554 elever i interventionsgruppen og 564 elever i kontrolgruppen – det er de elever, der har været med i hele perioden fra 2004-2007. Der indgår i alt 16 effektmål i analysen.

Undersøgelsen viser en *generel tendens* til, at flere elever i interventionsgruppen end i kontrolgruppen har en sundere adfærd, hvor grupperne i udgangspunktet var lige. Det ser altså ud til, at Tackling-undervisningen gør en positiv forskel i retning af mindre brug af alkohol, tobak, hash og færre mobbere i interventionsgruppen. Forskellene er imidlertid *ikke* så store, at de er *statistisk signifikante*. Det kan betyde, at forskellene ikke skyldes Tackling-undervisningen, men bare er en tilfældighed. Men det kan også betyde, at forskellene er reelle, men for beskedne til at opnå signifikans med den anvendte analysemodel, der tager højde for "multipel testing", og derfor har skærpede signifikansgrænser.

Det, at alle målte forskelle går i retning af sundere adfærd i interventionsgruppen, både når det gælder alkohol, tobak, hash og mobning, taler for, at den positive effekt af Tackling er reel nok, trods den statistiske usikkerhed.

Tabel 3: Forskelle i sundhedsadfærd mellem elever, der har fået Tackling-undervisning hhv. "sædvanlig indsats"

Andel i %	Piger			Drenge		
	Intervention	Kontrol	NNT	Intervention	Kontrol	NNT
Har prøvet at være fuld (%)	64,9	68,4	29	69,8	75,7	17
Drak over fem genstande, sidst de drak alkohol (%)	50,9	50,2	-	56,6	68,3	8
Har drukket alkohol indenfor den sidste uge (%)	38,8	46,6	13	46,2	45,5	-
Har drukket alkohol indenfor de sidste 30 dage (%)	63,4	68,7	19	64,2	68,8	22
Ryger dagligt (%)	4,8	10,0	19	7,0	8,7	59
Har nogensinde prøvet at ryge hash	6,6	11,4	21	12,7	20,6	13
Har nogensinde mobbet (%)	26,1	35,2	11	50,4	54,0	28

NNT ("Number Needed to Treat") er en statistisk beregning på, hvor mange elever, der skal undervises for at undgå 1 tilfælde af det enkelte mål. I ovenstående tabel er kun medtaget de mål, hvor der viser sig en forskel for drenge eller piger, hvor NNT er mindre end 20

Tackling har vist en lidt forskellig effekt på piger og drenge. Blandt pigerne ses den største effekt på andelen af elever, der har mobbet andre (en forskel på 9 % mellem interventions og kontrolgruppe), alkoholforbrug seneste uge (8 % forskel) og alkoholforbrug den seneste måned (5 % forskel), og dagligrygning (5 % forskel). Blandt drengene ses den største effekt på andelen, der drak over fem genstande sidst de drak alkohol (12 % forskel), andelen der har prøvet hash (8 % forskel) og andelen der har prøvet at være fulde (5 % forskel).

NNT-beregningerne, der er vist i tabellen, giver et konkret billede af, hvordan disse forskelle kunne se ud i praksis – og kan derfor være et udgangspunkt for en vurdering af, om Tackling-undervisning vil være umagen værd, set ud fra et forebyggelsessynspunkt. NNT-beregningerne viser, at man gennemsnitligt skal regne med at undervise 19 piger for at undgå, at 1 pige bliver dagligryger. Man skal undervise 13 drenge for at undgå, at 1 dreng prøver hash osv.

3.1 Bedre effekt, hvis man gennemfører hovedparten af programmet

Det er ikke alle klasser i interventionsgruppen, der har gennemført hele Tackling-programmet. I analyserne er der set særligt på effekten af Tackling blandt den gruppe af unge, der har fået hovedparten af programmet Tackling. Det vil her sige, at de har modtaget 60 % eller flere af lektionerne i Tackling 1-3. Effekten af Tackling har været lidt større i denne gruppe end i den samlede interventionsgruppe. Det gælder især effekten på brug af hash og på trivsel, og blandt pigerne desuden for rygning og alkohol. Det ser altså ud til, at det er umagen værd at følge undervisningsprogrammet det meste af vejen.

3.2 Bedre effekt, hvis man gennemfører programmet over flere klassetrin

Den overordnede tendens til, at interventionsgruppen har en lavere forekomst af unge, der drikker, ryger eller har prøvet hash, end kontrolgruppen, ses også, når man sammenligner grupperne på 8. *klassetrin*. Derimod er der ikke tydelige forskelle, når man sammenligner interventions- og kontrolgruppen allerede efter 7. klasse, hvor interventionsgruppen kun har haft undervisning i Tackling 1. Vil man have en effekt af Tacklingundervisningen, er det altså ikke tilstrækkeligt kun at arbejde med 1. del.

I analyserne er det testet, at de fundne forskelle ikke er betinget af alder, forældres materielle velstand, etnicitet eller familietype. Der er lavet bortfaldsanalyser, som viser, at interventions- og kontrolgruppen er sammenlignelige trods bortfaldet.

4 Tacklings anvendelighed

4.1 Elevernes syn på Tackling

Elevernes syn på Tackling er kommet frem via fokusgruppeinterviews.

- *"Jeg tænkte sådan først, at ej mand nu blev det bare kedeligt, nu skal vi til at snakke om sundhed, og det gider jeg bare ikke, men da vi så kom sådan i gang med det, og fik den første snak i klassen, så var det ret sjovt". (Pige, 7. klasse)*
- *"Det kommer ind på de fleste af sådan nogle ungdomsemner, men hvor spændende det er, det ved jeg sgu ikke helt" (Dreng, 8. klasse)*
- *"Men hellere at man får sådan en bog der, end hvis ens forældre begynder at prædike om det" (Dreng, 8. klasse)*
- *"Altså det bedste det er at man, at hele klassen de ligesom er med i det her, og det er både små problemer og store problemer, der bliver taget op og man kan snakke om dem. Og det gør, at det er okay at snakke om problemer og sådan nogle ting" (Pige, 9.klasse)*

De 14 fokusgruppeinterviews giver på mange områder et indtryk af, at de unge har et meget forskelligt syn på Tackling, og kommentarerne i interviewene spænder lige fra udtalelser som: *"Der har endnu ikke været noget kedeligt"* og *"Jeg synes ikke, der er noget dårligt ved det"* til *"Jeg synes, at den virker ualmindelig uinteressant"*. Nogle synspunkter er dog gennemgående. Elevernes perspektiv på Tackling kan opsummeres således:

- De unge har et meget forskelligt syn på Tackling, men hovedparten af eleverne er glade for emnerne i Tackling og de giver udtryk for, at det er interessant, fordi det handler om dem selv
- Eleverne mener generelt, at koncentrationsniveauet har været højere end under normal undervisning
- Afvekslingen fra den normale undervisning og Tacklings fokus på ungdomsemner, der berører elevernes hverdag, er med til at skærpe deres interesse
- Flere af eleverne mener, at Tackling har skabt åbenhed og et frirum til at tale om problemer
- Der er store individuelle forskelle i, hvad eleverne mener de har lært
- Mange elever har haft glæde af beslutnings-modellen ("TOV-modellen") og afsnittet om at sætte sig mål
- Interessen for Tackling er størst i 7. og 8. klasse, mens materialet bliver vurderet som ensformigt i 9. klasse

4.2 Lærernes syn på Tackling

Der er klar variation i lærernes mening om *Tackling*, fra lærere der synes Tackling er et flot og gennearbejdet materiale, til lærere der synes, det er styrende, detaljeret og kedeligt. Men en række meninger går igen hos de lærere, der har brugt Tackling:

- De fleste lærere mener, at materialet har et indbydende layout, der virker tiltalende på eleverne. De fleste lærere mener ligeledes, at indholdet er relevant og spændende, bl.a. fordi temaerne sætter fokus på de unge selv.
- Der er forskellige vurderinger af, hvordan Tacklings niveau passer til målgruppen 7.-9. klassetrin. Lærerne udtrykker, at det er afhængigt af klassens modenhed og erfaring med fester og lignende.
- På 7. klassetrin har lærerne vurderet elevernes engagement i Tackling-undervisningen. 25 % af lærerne finder, at eleverne har været mere engagerede end normalt, 64 % finder, eleverne var engagerede, men ikke mere end normalt og 9 % af lærerne fandt, at eleverne var mindre engagerede end normalt.
- Elevernes engagement i Tackling-undervisningen er størst de første år.
- En del lærere angiver, at flere end normalt af de svage og stille elever er engagerede i undervisningen.
- Mange lærere mener, at lærervejledningen er god, men omfattende. Der er lærere, som synes, at det er en styrke, at den er omfattende, og lærere der synes, det er problematisk.
- Flere lærere anbefaler, at man arbejder med Tackling over en længere periode, da forløbet kan blive for ensformigt, hvis det afvikles over en enkelt temauge.
- Flere lærere finder, at undervisningsformen er for styrende og derfor passer dårligt til den danske folkeskole samt at lærervejledningen virker amerikaniseret.

Både elever og lærere har foreslået en række forbedringer til Tackling-materialet, og disse forslag er blevet brugt i redigering af den endelige udgave af materialet.

5 Sundhedsrelaterede politikker og undervisning

Gennem lærerspørgeskemaerne på de tre klassetrin har evalueringen søgt at afdække, hvilke forebyggelsespolitikker og undervisningstiltag, der har været på skolerne i henholdsvis interventions- og kontrolgruppen. Som nævnt blev skolerne i kontrolgruppen opfordret til at fortsætte med deres sædvanlige tiltag i undersøgelsesperioden.

Tabel 2: Udbredelsen af forebyggelsespolitikker og div. undervisning om alkohol, rygning, hash, mobning i 7-9.klasser

	7. klasse		8. klasse		9. klasse	
7. klasse	Interven- tion	Kontrol	Interven- tion	Kontrol	Interven- tion	Kontrol
Har alkoholpolitik (%)	99	100	-	-	82	78
Har rygepolitik* (%)	71	89	-	-	100	100
Har mobbepolitik (%)	71	76	-	-	87	94
UV om alkohol (%)	88	66	78	66	61	29
UV om rygning (%)	83	40	63	40	59	10
UV om hash (%)	81	47	68	47	65	59
UV om mobning (%)	80	66	-	-	-	-

* betyder, at der ikke er spurgt til emnet på pågældende klassetrin.

Stort set har interventions- og kontrolskoler samme omfang af forebyggelsespolitikker. Fra 7-9. klassetrin ses en lille nedgang i andelen af klasser, der har en alkoholpolitik, mens der er en stigning i klasserne, der har rygepolitik og mobbepolitik.

Der er derimod klar forskel på interventionsklasser og kontrolklasser mht. undervisningen, hvor en meget større del af klasserne i interventionsgruppen underviser i disse emner. Forskellen er relativt stor allerede i 7. klasse. Det ser således ud til, at Tackling-materialet bidrager til, at flere klasser overhovedet får en undervisning om disse emner.

6 Sundhedsstyrelsens vurdering af Tackling

Evalueringen af Tackling har vist positive, men relativt små og usikre effekter på unges brug af tobak, alkohol og hash samt på mobning. Selv om undersøgelsesresultaterne derfor ikke er helt klare, er det Sundhedsstyrelsens vurdering, at resultaterne ikke bare er udtryk for statistisk tilfældighed, men afspejler reelle effekter. I denne vurdering lægges vægt på, at resultaterne går i samme retning, at effekten er bedre, når eleverne har fået hovedparten af Tackling-lektionerne, og at effekten er bedre, når der er undervist over flere klassetrin.

Det kan diskuteres, om effekten er så stor, at denne form for undervisning kan svare sig. Set ud fra et sundhedsfagligt synspunkt er den type adfærd, Tackling kan påvirke, helt central i teenageårene. Kan vi forebygge rygning, storforbrug af alkohol og eksperimenter med stoffer blandt teenagere, vil det give et stort løft i befolkningens sundhedstilstand. I et forebyggelsesperspektiv er selv små effekter af Tackling på rygning, alkohol og hashbrug derfor umagen værd. Set i et økonomisk perspektiv er udgifterne til Tackling små i sammenligning med, hvad udbredelsen af disse risikofaktorer kommer til at koste, når følgevirkningerne skal betales.

Det må også indgå i vurderingen, at alternativet til Tackling ser ud til at være en langt mere beskeden indsats med hensyn til sundhedsundervisning i disse emner. På baggrund af den viden, der eksisterer om effektiv sundhedsundervisning, må det antages, at mange "sædvanlige indsatser" ikke giver nogen effekt, alene pga. deres begrænsede omfang. En del er også ude af trit med den viden, der foreligger om principper for effektiv sundhedsundervisning.

På baggrund af evalueringen udgives Tackling i en revideret udgave, hvor der så vidt muligt er taget højde for de væsentligste kritikpunkter og forbedringsforslag, der er rejst undervejs af lærere og elever fra interventionsgruppen. Vejledning om tidsforbrug er justeret, der er foretaget nogle indholdsmæssige ændringer i del 1 og 2, og en større opstramning af del 3.

På denne baggrund er det Sundhedsstyrelsens vurdering, at Tackling pt. er et rigtig godt bud på en engagerende, sundhedsfremmende undervisning, der sætter fokus på vigtige sundhedsemner, der er relevante for teenagerne og påvirker deres adfærd i den rigtige retning.

Materialet fungerer bedst, hvis man anvender hovedparten af lektionerne over mindst to klassetrin. For de fleste klasser vil 7.- 9. klasse være det rigtige tidspunkt for Tackling-undervisningen, men for den enkelte klasse må læreren vurdere tidspunktet i forhold til klassens modenhed.

Hvis skoler desuden, som det til dels kan ses i denne undersøgelse, arbejder med rammer og regler via sundhedspolitikker, med handleplaner for udsatte elever og ved at tage emnerne op på forældremøder, så vil skolerne med deres unikke kontakthold til børn og forældre, kunne yde et meget væsentligt bidrag til at forbedre børn og unges sundhed og trivsel.